

gab jedoch keine signifikanten Unterschiede zwischen beiden Gruppen, obwohl in der Experimentalgruppe zusätzliche Maßnahmen zur Steigerung der Selbstwirksamkeit angeboten wurden.

Die Ergebnisse bekräftigen die Notwendigkeit weiterer Forschungen, sowohl über das Konstrukt der Selbstwirksamkeit (z. B. welches Niveau für die Teilnehmer optimal wäre, damit sie die „Risiken“ bei der Umsetzung entsprechender Veränderungen auf sich nehmen), als auch zur Identifizierung von Faktoren, die sich positiv auf die Einstellung der Lehrer zur Umsetzung neuer Strategien auswirken.

Zusammenfassung auf Polnisch

Streszczenie

Impulsem do powstania niniejszej pracy doktorskiej było zaciekawienie i zdziwienie autorki pracy rozdziwkiem między potwierdzoną badaniami efektywnością koncepcji kooperatywnego uczenia się, a zaobserwowaną w praktyce nauczycieli języków obcych częstotliwością jest stosowania.

Celem pracy było potwierdzenie i wyjaśnienie przyczyn, w opinii autorki, zbyt rzadkiego, stosowania koncepcji, a ponadto opracowanie rozwiązania dającego perspektywę zmiany. Podjęte zostały też starania w dążeniu do maksymalizacji jego skuteczności.

Zaplanowane i przeprowadzone zostały dwa badania ilościowe, epistemologicznie usytuowane w paradygmacie normatywnym:

- pierwsze – teoretyczne, eksploracyjne, przeprowadzone na próbie 1495 nauczycieli języków obcych, według schematu korelacyjnego. Jego celem był opis wiedzy, przekonań i praktyk nauczycieli w odniesieniu do kooperatywnego uczenia się oraz wyjaśnienie zależności między tymi istotnymi kompetencjami zawodowymi nauczycieli. Podjęto również próbę identyfikacji czynników utrudniających stosowanie koncepcji.

- drugie, w formie eksperymentu, z zastosowaniem porównania grup: eksperymentalnej (26 osób) i kontrolnej (27 osób) z powtarzanymi pomiarami (pre- i posttest). W jego toku poddano weryfikacji założenia dotyczące związku między kompetencjami zawodowymi uczestników, a efektywnością transferu treści, zaproponowanego im szkolenia, do ich praktyki edukacyjnej. W grupie eksperymentalnej dokonano dodatkowo manipulacji, polegającej na wdrożeniu dodatkowych oddziaływań, które miały doprowadzić do istotnie większego wzrostu poczucia skuteczności własnej uczestników w porównaniu z grupą

kontrolną. Założono związek przyczynowo - skutkowy między poczuciem skuteczności własnej, a działaniami nauczycieli związanymi z wdrażaniem uczenia się przez współpracę.

Teoretyczną ramę przeprowadzonych badań stanowiło kilka teorii, modeli i opracowań naukowych. Opisu kooperatywnego uczenia się, zwłaszcza cech zapewniających jego skuteczność, centralnych mechanizmów skuteczności oraz wybranych metod i technik pracy dokonano m.in. w oparciu o badania i prace autorów takich jak R. Slavin, D.W. Johnson & R.T. Johnson, F. Borsch, N. Green & K. Green, A. Huber, S. Traub & K. Konrad. Kompetencje zawodowe nauczycieli zostały scharakteryzowane na podstawie modelu COACTIV (J. Baumert & M. Kunter). Czynniki warunkujące skuteczność szkoleń zidentyfikowano w oparciu o model F. Lipowsky'ego oraz opracowania m.in. H. Altrichtera, N. Göb, F. Lipowsky 'ego & D. Rzejak. Skuteczność wdrażania treści szkoleniowych do praktyki edukacyjnej została rozważona w oparciu o teorie transferu, m.in.. T. Baldwin & K. Forda. Poczucie skuteczności własnej oraz sposoby jego podnoszenia zostały opisane na podstawie społeczno-poznawczej teorii A. Bandury i teorii autodeterminacji i motywacji R. M. Rayana i E. L. Deci'ego. Możliwość wpływania na przekonania nauczycieli oraz mechanizmy ich zmiany zostały przedstawione na podstawie opracowań na temat subiektywnych teorii nauczycieli D. Wahla i teorii planowanego działania – I. Ajzena & M. Fishbeina. Z kolei prace m.in. J. Hattie'go i H. Timperley były podstawą opisu skuteczności coachingu i feedbacku w działaniach szkoleniowych.

Postawione w badaniach hipotezy opierały się na następujących założeniach:

- istnieje związek między kompetencjami nauczycieli, a ich postępowaniem dydaktycznym;
- kompetencje zawodowe nauczycieli, w tym poczucie skuteczności własnej nauczycieli, podlegają procesom zmian;
- szkolenia przygotowane w oparciu o badania naukowe są skutecznym sposobem rozwijania kompetencji zawodowych nauczycieli;
- transfer treści szkolenia do praktyki edukacyjnej zależy m.in. od przekonań nauczycieli, w tym ich poczucia własnej skuteczności.

Podążając za postawionymi pytaniami i przyjętymi założeniami w pracy został przyjęty następujący porządek. Najpierw opisana została koncepcja kooperatywnego uczenia się i model kompetencji zawodowych nauczycieli COACTIV. Następnie zostały wyprowadzone założenia dotyczące struktury powiązań między kompetencjami nauczycieli, a stosowaniem przez nich kooperatywnego uczenia się w klasie. W dalszej części pracy przedstawiono model skuteczności działań szkoleniowych, który stanowił podstawę

planowania i ewaluacji szkolenia, którego efektywność (możliwość uzyskania pozytywnego wpływu na kompetencje nauczycieli i ich praktykę edukacyjną) była przedmiotem drugiego badania. Ze względu na to, iż szkolenie obejmowało fazę implementacji omówiono również skrótowo teorie transferu. Korzystając z wyników i wniosków wynikających z pierwszego badania (częstotliwość stosowania przez nauczycieli kooperatywnego uczenia się jest w przeważającej mierze związana z wiedzą praktyczną nauczycieli, natomiast jakość wdrażania kooperatywnego z ich przekonaniami), przyjrzano się wpływowi poczucia skuteczności własnej uczestników na transfer treści szkoleniowych do praktyki edukacyjnej nauczycieli. W tym celu opisano podjęte, zgodnie z wnioskami płynącymi z teorii A. Bandury działania na rzecz podniesienia poczucia skuteczności własnej uczestników szkolenia, w podziale na wdrożone w obydwu grupach i dodatkowe - wdrożone tylko w grupie eksperymentalnej (peer-coaching, uczenie się na modelu oraz informację zwrotną od uczniów).

Przed przystąpieniem do opisu i analizy badań opisano ich metodologię, sposoby zapewnienia etyki badań, jak i ograniczenia metodologiczne, wynikające z wybranego sposobu postępowania badawczego. W dalszej części pracy zostały opisane kolejno badania oraz płynące z nich wnioski.

Uzyskane wyniki potwierdziły większość postawionych hipotez. Nauczyciele wykazali się dużo lepszą znajomością czynników warunkujących skuteczność kooperatywnego uczenia się, niż samych metod wpisujących się w strategię. Przyznali, że kooperatywne uczenie się jest skuteczną strategią realizacji celów przedmiotowych, kształtowania kompetencji społecznych oraz zapewniania uczniom zindywidualizowanego wsparcia w uczeniu się. Pozytywne przekonania nauczycieli nie znalazły jednak odzwierciedlenia w deklarowanej częstotliwości stosowania koncepcji. Jeśli jednak zdecydowali się na jej zastosowanie, to organizowali ją zgodnie z zasadami uczenia się przez współpracę. Nauczyciele deklaruwali chęci poszerzenia wiedzy o kooperatywnym uczeniu się oraz zwiększenia częstotliwości stosowania koncepcji. Określili również trudności, których doświadczali w związku z wdrażaniem koncepcji i wskazali oczekiwane formy wsparcia, takie jak np. przykłady lekcji, materiały dydaktyczne, szkolenia. W drugim badaniu zostały one uczestnikom zaoferowane.

Interwencja w formie szkolenia okazała się skuteczna i potwierdziła założenie, że kompetencje podlegają procesom zmiany, a zdobytą wiedzę zawodową można wykorzystać w różnych kontekstach. Uzyskano wysokie wielkości efektu dla większości badanych zmiennych. Szkolenie pozytywnie wpłynęło na wiedzę metodyczną uczestników, ich samoocenę, przekonania dotyczące celów oraz możliwości kształtowania umiejętności

ponadprzedmiotowych w wyniku wdrożenia koncepcji kooperatywnego uczenia się. Nastąpił również znaczący wzrost częstotliwości i jakości stosowania koncepcji. Umiarkowanie duży efekt szkolenia odnotowano w przypadku znajomości cech kooperatywnego uczenia się, jak również w odniesieniu do przekonań nauczycieli na temat grup docelowych, dla których koncepcja jest, w opinii uczestników, odpowiednia. Istotny statystycznie efekt szkolenia osiągnięto w odniesieniu do poczucia skuteczności własnej uczestników szkolenia, a także ich nastawienia do wyzwań, związanych z wdrażaniem koncepcji. Nie odnotowano jednak znaczących różnic między grupami, chociaż w grupie eksperymentalnej wdrożono dodatkowe działania na rzecz wzrostu poczucia skuteczności własnej.

Wyniki wskazują na konieczność dalszych badań zarówno nad konstruktem poczucia skuteczności własnej (np. jaki poziom jest optymalny, by uczestnicy podejmowali ryzyko wdrażania zmian) jak i identyfikacją czynników mających pozytywny wpływ na nastawienie nauczycieli do wdrażania nowych praktyk.

Zusammenfassung auf Englisch

Abstract

The input to write this dissertation was the author's curiosity and amazement at the discrepancy between the effectiveness of the concept of cooperative learning confirmed by research and the observed frequency of its application in the practice of Polish foreign language teachers.

The aim of the study was to explain the reasons, in the author's opinion, for the infrequent use of the concept and also to develop a solution that would create a perspective for change. Efforts have also been made to maximize their effectiveness.

As part of the dissertation, two quantitative studies, which are epistemologically located in the normative paradigm, were planned and carried out:

- the first, a theoretical, exploratory study carried out with a sample of 1495 language teachers and following a correlation design. Its goal was to describe teachers' knowledge, beliefs, and practices regarding cooperative learning and to clarify the relationship between these important professional competencies of teachers. An attempt has also been made to identify factors that hinder the application of the concept.
- the second, in the form of an experiment, with a between-group comparison: an experimental group (26 participants) and a control group (27 participants) and repeated measurements (pre- and post-test). In the course of the study, the assumptions about the relationship between the professional competences of participants and the effectiveness of

transferring the contents of the proposed training into their pedagogical practice were explored. In the experimental group, additional measures were taken, with the hope that they would lead to a significantly higher increase in participants' self-efficacy compared to the control group. A causal relationship between the participants' sense of self-efficacy and the teaching activities of the participants was assumed.

The theoretical framework of the research carried out was represented by some theories, models and scientific studies. The description of cooperative learning, in particular the characteristics that ensure its effectiveness, the central mechanisms of action and selected working methods and techniques is based, among others, on the work of authors such as R. Slavin, D.W. Johnson & R.T. Johnson, F. Borsch, N. Green & K. Green, A. Huber, S. Traub & K. Konrad. The professional competences of the teachers were characterized on the basis of the COACTIV model (J. Baumert & M. Kunter). The determinants of the effectiveness of the training measure were described on the basis of the model by F. Lipowsky and studies by H. Altrichter, N. Göb, F. Lipowsky & D. Rzejak, among others. The effectiveness of the implementation of training content in pedagogical practice was investigated, among other things, on the basis of transfer theories, e.g. by T. Baldwin & K. Ford. The construct of self-efficacy and ways to increase it were described on the basis of the social-cognitive theory of A. Bandura and the self-determination theory of R. M. Ryan and E. L. Deci. The possibility of influencing the beliefs of teachers and the mechanisms of their change are based on the studies on the subjective theories of teachers, among others, by D. Wahl and the theory of planned action by I. Ajzen & M. Fishbein. The work of J. Hattie and H. Timperley in turn formed the basis for describing the effectiveness of coaching and feedback in training measures.

The hypotheses put forward in the study were based on the following assumptions:

- there is a link between the professional competences of teachers and their teaching behaviour;
- teachers' professional competences, including self-efficacy, are subject to change;
- research-based training is an effective means of developing teachers' professional competences;
- the transfer of course content into pedagogical practice depends, among other things, on the teacher's convictions, including self-efficacy.

Based on the questions asked and the assumptions made, the following order of descriptions was adopted in the dissertation. First, the concept of cooperative learning and the COACTIV model were described. Subsequently, assumptions were derived about the structure of the